

Šiame numery:

Ką girdėsime ir ką matysime Poezijos dienose.
Putino, Aisčio, Vištelio, Dagilio, Nykos-Niliūno, Vaičiūnaitės, Vanagėlio, Trupinėlio, Brazdžionio, Degutytės eilėraščiai.
Santykių teologija.
Pašnekesys su Pasaulio lietuvių dailininkų parodos rengėja Vanda Alekniene.
Valentinės Ūselienės apsakymas „Sapnas“.
Naujos knygos.
Pavasarinė meno šventė.
Nijolės Palubinskienės paroda Clevelande.
Nėlės ir Arvydo Patlinų estradinės muzikos koncertas Chicagoje.

Kertinė Parastė

Ką girdėsime ir ką matysime Poezijos dienose

Poezijos dienos Chicagoje metai po metų jau tapo įprastiniu, tačiau ne eiliniu mūsų išeivijos kultūrinio gyvenimo renginiu. Kiekvieną žydinčio gegužio pabaigą vainikuoją lietuviškojo žodžio puokštės dviejų vakarų poezijos šventėje, Jaunimo centro kavinėje. Chicago ir jos apylinkių lietuviškoji švietimo ir net svečiai iš toliau lig šiol vis liudydavo neblėtančią ištikimybę kūrybiniam žodžio aspektui. Ir, kaip atrodo, Poezijos dienų rengėjai ir programos atlikėjai tauriosios poetinės šventės publikos niekad nenuvylė. Tikėjimės, kad niekas niekuo nenusivils ir šiemet.

O šių metų Poezijos dienos Chicagoje bus gegužės mėn. 27 d. (penktadienį) ir gegužės mėn. 28 d. (šeštadienį), kaip ir visada, Jaunimo centro kavinėje. Abiejų dienų programa prasidės 8 val. vak. Skirdami čia išankstinį dėmesį Poezijos dienoms, mielus literatūros, ypač poezijos, bičiulius jau galime supažindinti su abiejų vakarų šiemetinių pobūdžiu bei programa.

Penktadienio vakaras bus skirtas „Aušros“ šimtmečiam jubiliejui, tiksliau sakant — „Aušros“ poetams, kurie jau ne atskirai bei pavieniai, bet pirmą kartą mūsų literatūros raidoje iš karto visu būriu vienoje vietoje kadaise pasireiškė. Apie juos ir jų poeziją paskaitą tą vakarą skaitys Aušra Liulevičienė. Rečitalinėje programos dalyje skambės „Aušros“ poetų poezija, kurią išradinčiai per teiks Algirdo Tito Antanaičio paruoštas kolektyvas: Guoda, Daina, Gailė, Indrė Antanaitytės ir antrakaimiečiai — Vida Gilvydienė, Jūratė Jakštytė, Indrė Toliušytė, Eugenijus Butėnas, Juozas Kapačinskas ir Arvydas Vaitkus.

Muzikinis penktadienio vakaro įnašas bus Dariaus Polikaitio dainomis paversti

„Aušros“ poetų eilėraščiai, kuriuos padainuos kvartetas: Darius Polikaitis, Rima Polikaitytė, Audrius Polikaitis ir Marius Polikaitis. Šeštadienio vakaras (gegužės 28 d.) bus grynai rečitalinis. Jis įdomus ir įvairus tuo, kad bus pateikiama šešių poetų kūryba, derinant ją prie temos: „Lietuva dabarties poezijoje“. Ilustracijai pasirinkta trijų išeivijos poetų kūryba (Aistis, Brazdžionis, Nyka-Niliūnas) ir trijų Lietuvoje pasilikusių (Mykolaitis-Putinas, Degutytė, Vaičiūnaitė). Rečituojami jų eilėraščiai vėlgis tam tikrų sąlygų, tam tikros vietos, ypatingos genezės, etapo ar braižo posmus. Tokiu būdu bus interpretuojama Putino „Vivos plango, mortuos voco“ rečitalyvas ir genezė; Aisčio pirmoji išeivijoje eilėraščių knyga „Be tėvynės brangios“; Bernardo Brazdžionio Paprūsėje sukurto eilėraščių, prieš pat paliekant Lietuvą 1944 metais; Nykos-Niliūno „Praradimo simfonijų“ skaudžioji giminės nostalgija, o taipgi Degutytės ir Vaičiūnaitės šios dienos tradiciskoji ir miestietiškoji Lietuva.

Iš tikrųjų šis antrasis Poezijos dienų vakaras (gegužės 28 d., šeštadienį) bus Marijos Smilgaitės rečitalis. Ji čia ir skaitys visų šešių minėtų poetų kūrybą, kurią vienu ar kitu spalvingesniu atžvilgiu pakomentuos Kazys Bradūnas. Šių metų Poezijos dienų puošmena Jaunimo centro kavinėje kuria dail. Jonas Kelečius. O šventės plakatas, suprojektuotas dail. Petro Aleksos ir reprezentuojantis Dailės premijos laureato Vytauto Igno grafiką, jau kuris laikas regimas Chicago vitrinose.

Poezijos dienas Chicagoje rengia Jaunimo centro Motejų klubas, o programą organizuoja ir jai vadovauja Kazys Bradūnas. Šių metų (Nukelta į 2 psl.)

Santykių teologija

V. BAGDANAVIČIUS

Švenčiant šv. Dvasios atsiuntimo šventę ir turint prieš akis tą tikėjimo pagyvinimą, kurį padarė II Vatikano susirinkimas, noriu bandyti palyginti šį visuotinį Bažnyčios susirinkimą su Tridento visuotiniu susirinkimu, įvykusiu 1545 – 1563 metais. Ir tame palyginime norėčiau labiau kreipti dėmesį į jų nuotaikas ir padarinius, negu į jų nutarimų pilną apžvalgą. Iš sykių reikia pastebėti, kad Antrasis Vatikano susirinkimas jokių dogminių pakeitimų nepadarė. Dėl to tai, kas Dievo malonės ir sakramentų supratimo srityje buvo suformuluota Tridente, Antrojo Vatikano berods nėra pakeista. Tačiau nuotaikų pasikeitimai tarp šių dviejų susirinkimų yra žymūs.

Tam pastebėti sugretinkime pastoracinius nurodymus, kurie buvo daromi po Tridento ir Vatikano Antrojo progą. Pats būdingiausias žmogus Tridento dvasiai yra vyskupas šv. Karolis Boromėjus. Jis pats turėjo nemažai įtakos Tridento nutarimams. Bet mums čia yra įdomūs jo padaryti to susirinkimo pritaikymai Milano arkivyskupijos kunigams, turėję didelės įtakos visos Europos kunigams. Būdingiausias nusiteikimas, kurį jis rekomenduoja kunigams, yra tam tikras uždarumas. Jis kunigui sako: „Jei tavėje yra liepsnojanti kokia nors Dievo malonės ugnelė, neišduok jos staiga, neišstatyk jos vėjui, laikyk ją uždarumoje, kad neužgestų ir neprarastų šilumos; šalinkis kiek galėdamas išsiblaškimų; pasilik susitelkęs su Dievu, venk tuščių pokalbių“ (Brevijorius, 4 lapkričio, antras skaitymas).

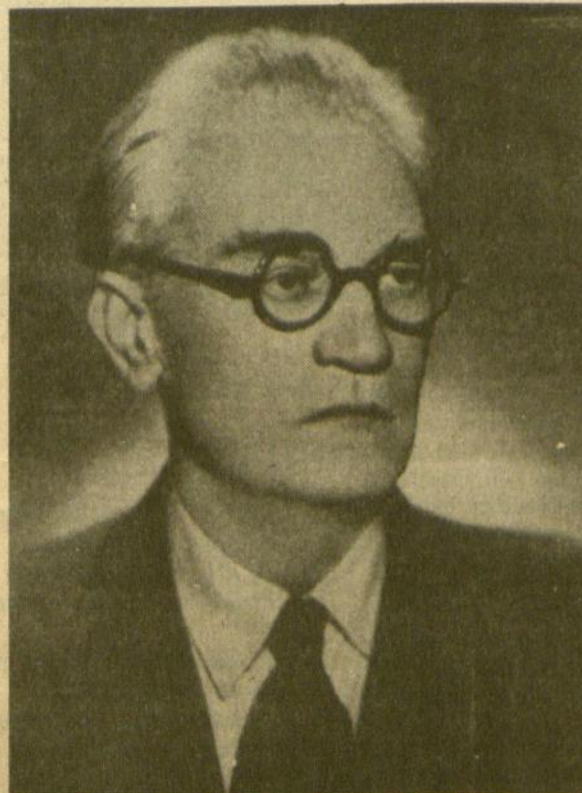
Skaitant šiuos paskatinius, aiškėja nuotaika, kuri viešpatavo Bažnyčioje po Tridento susirinki-

mo. Tai buvo savisaugos ir uždarumo nuotaika. Tais laikais Bažnyčiai vadovavo didelio atsargumo dvasia.

Toliau, kunigui, mokančiam ir sakančiam pamokslus, Boromėjus primena: „Niekas nesakyk, kad kiti, matydami tai sakant ar darant, nekraipytų galvos“ (ten pat). Boromėjus skatino kunigus neapleisti pastoracinių pareigų Niekas nėra svarbiau, negu dvasinė tikinčiųjų globa. Grįždamas prie kunigo pamaldumo, jis sako, kad „nieko nėra taip būtino visiems Bažnyčios žmonėms, kaip protinė malda (oratio mentalis), kuria turi prasidėti ir baigtis visi mūsų darbai“. Kunigui reikia būti angeliško dorumo. Jis neturi abejoti, ar reikia „pasninkauti, melstis, vengti pokalbių su blogais ar kenkmingais žmonėmis ir pavojingų draugysčių“.

Šitokios nuotaikos buvo ugdomos kunigų tarpe pasibaigus Tridento susirinkimui. Ir jos buvo plačiai įgyvendintos. Dėmesys mąstymui, dėka Ignaco Lojolos ir jėzuitų, buvo taip išvystytas, kad ilgainiui pasidarė kone privalomu katalikiško dvasingumo bruožu. Net ir kitos vienuolijos, senesnės kilmės, įsivedė privalomus mąstymus. Šiandien net katalikai pasauliečiai laiko savo pareiga atlikti mąstymų kursą kas metais, kuris paprastai yra vadinamas rekolekcijų vardu. Toks yra tvirtai įsigyvenęs dvasingumas po Tridento visuotinio Bažnyčios susirinkimo.

Jeigu dabar pereitume į Antrąjį Vatikano susirinkimą, galėtume pastebėti didelį nuotaikų skirtumą. Čia kalbame ne apie tikėjimą, bet apie nuotaikų skirtumą. Jeigu Tridento dvasingumui reprezentuoti paėmėme šv. Karolį Boromėjų, tai, panašiai elgdamiesi, bū-

Vincas Mykolaitis-Putinas (1893-1967)

Jonas Aistis (1904-1973)

Nuotr. V. Maželio.

Vincas Mykolaitis-Putinas

IŠ „VIVOS PLANGO“

Jūs žengiate į sostus
Ir minate altorius.
Nuo jūs įstatymų sugriuvo
Ir nuodėmės, ir doros.
Karūnos niekšų daliai,
O dulkės karaliai,
Ir tribunolus išdidžiai
Teisiuosius smerkia žmogžudžiai.
Ir sūnūs nebeverčia,
Jei mirti motiną pasmerkia.
Nereikalinga ir tuščia
Žmogaus paniekinto kancija.
Ir vakarop pasvirus saulė —
Vien piktas melas ir apgaulė.
Pakalnėj žiežirbos sumirgo,
Praskrido raitelis ant žirgo,
Ir dalgis sutemoj sužvango. —
Vivos plango.

Jonas Aistis

IŠ „JAUNYSTĖS“

Laisva, ugninga, nežabota
Kliūčių, jaunyste, nežinai.
Į ateities žavingus plotus
Pirmyn veržiesi amžinai.

Kas tau išdrįs pastoti kelią?
Kas tau n e g a l i m a atras?
Tave sparnai padangėn kelia
Prieš sukurius ir prieš audras.

Tavęs negąsdina pavojai
Ir nesulaiko nė mirtis —
Viską pamynusiai po kojų
Žygiuoti — tavo paskirtis.

Eini, lyg užtvankas išvertę
Iltūžę srovės vandenų,
Ir sluoji visa, kas neverta,
Ir rauni viską iš šaknų.

Poezijos dienos Chicagoje

Vytauto Igno linų raiziny

„AUŠROS“ POETAIR LIETUVA DABARTIES POEZIJOJE

1983

penktadienį, gegužės 27 d. 8 v.v.
šeštadienį, gegužės 28 d. 8 v.v.

Jaunimo Centre

Šių metų Poezijos dienų plakatas, suprojektuotas dail. Petro Aleksos.

dingu kalbėtoju už Antrąjį Vatikano susirinkimą galime laikyti popiežių Paulių VI. Jis buvo išrinktas vadovauti Bažnyčiai kaip tik vykstant patiam susirinkimui ir tam tikra prasme yra šio susirinkimo dvasios padarinys. Jis pirmajai savo enciklikai pasirinko temą apie besikalbančią Bažnyčią. Šioje savo enciklikoje jis pateikia tiesiog pokalbį teologija. Pokalbis kaip tik sudaro tą naują, kuriuo yra būdingas Antrasis Vatikano susirinkimas. Popiežius sako, kad mūsų apaštalinė veikla nėra monologas, bet pokalbis. „Pirmiau negu patraukime pasaulį tikėjimui, ir net tam, kad galėtume jį patraukti, turime prie jo eiti ir su juo kalbėtis“.

Paulius VI, eidamas šio susirinkimo dvasia, skatino pokalbį visuose bažnyčios lygiuose: tarpe vyskupų, tarpe kunigų, parapijose ir vienuolijose. Iš to čia pat galime pastebėti, kad uždarumo dvasia, kuri reikėsi kaip Tridento susirinkimo padarinys, buvo pakeista plačios atvirybės dvasia. Ir tai nėra atsitiktinis Antrojo Vatikano susirinkimo bruožas. Pats pirmasis nutarimas, kurį šis susirinkimas padarė, buvo išleidimas dokumento „Apie visuomeninio bendravimo priemonės“. Ir kituose šio susirinkimo nutarimuose pokalbio dvasia reiškiasi.

Grįžtant prie išvadinimo, kurį atstovavo Tridentas, reikia pastebėti, kad tai nėra jo vieno nuopelnas ar yda. Greičiau tai buvo tam laikui būdinga visos Europos švietimo dvasia. Jeigu Tridentas buvo išvadinis, tai jis greičiau sekė protestantišką sąjūdį, kuris religinį gyvenimą suvokė labiau išvadiniskai. Ne tik religija, bet ir filosofija naujaisiais amžiais giliai persiėmė asmeninio mąstymo reikšme. Filosofas Dekartas paskelbė šūkį, kad žmogus yra tiek realus, kiek jis yra

mąstantis. Ir ši jo pažiūra įvairiais atsišakojimais yra gyva filosofiniame mąstyme iki šiai dienai. Prūsų filosofas Kantas nuėjo dar toliau. Jis žmogaus mąstymą padarė taip išvadiniską, kad beveik visiškai nepriklausančiu nuo išorinės tikrovės. Šalia mūsų esantis daiktas ir visas pasaulis, jo manymu, mums savo esme yra nepažįstamas.

Tačiau šiandien galingai kyla filosofijoje kitas klausimas, būtent, ko vertas yra mūsų mąstymas. Kitaip sakant, šiandien filosofijoje pats būdingiausias mokslas yra pažinimo mokslas, kuriam rūpi, ko vertos yra mūsų naudojamos sąvokos. Ar mes galime vienas kitam pasakyti tiesą, kuria būtų galima pasikliauti ir kuri galėtų ne tik žemėje bet ir anapus jos. Religinėje srityje tai yra klausimas, ko vertos yra mūsų maldos mūsų gyvenamoje aplinkoje. Mąstymui, nutraukus ryšį su aplinka, ir malda pasidaro be ryšio su aplinka. Mąstymas, atsietas nuo objektyvios tikrovės, yra išstatytas pavojui išvirsti iliuzija. Tai prikiša moderniai galvosėnai psichologas, pasidaręs filosofu, Jean Piaget.

Grįžkime dabar į pirmąjį Antrojo Vatikano susirinkimo dokumentą, kad pastebėtume, kaip kai kurių žodžių naudojimas yra pasikeitęs nuo Tridento iki mūsų laikų. Lotyniškas žodis „media“ reiškia priemonės. Antrasis Vatikano susirinkimas šiuo žodžiu vadino spaudą, radiją, televiziją ir kitas modernias susižinojimo priemones. Angliškai šis dokumentas ir vadinamas „Media of Social Communications“. Jeigu dabar grįžtume į šv. Karolio Boromėjaus pamokslą, ten rastume, kad jis nurodo šitokias priemones kunigui: pasninkauti, melstis, vengti blogų pasikalbėjimų ir kenka-

mingų bei pavojingų draugysčių. Iš šių priemonių sugretinimo mums labai akivaizdžiai pasirodo skirtumas tarp Tridento ir Antrojo Vatikano. Tridento priemonės yra atsikreipusios išvadinės katalikiškos visuomenės. Bet, kai jis bus supratas ir išgyventas, jis sukurs naujų bendravimo formų ir naujų asketinių priemonių, kurios bus reikalingos toms bendravimo formoms įgyvendinti.

Pastebėjus skirtumą tarp uždarumo ir atvirkštos kalbės apie Tridento ir Antrojo Vatikano susirinkimus, gali kilti klausimas, ar mąstymas ir rekolekcijos jau nustos savo reikšmės. To greičiausiai neatsitiks. Kas yra iš esmės vertinga asmeniniame mąstyme, tas pasiliks. O čia yra pagrindinė žmogaus pasireiškimo sritis. Tačiau, jeigu Bažnyčia eis Antrojo Vatikano kryptimi, mąstymas įgys naujų matavimų ir formų. Ligi šiol mes, kurie atliekame rytmetinį mąstymą (vienuoliai ir seselės), tai darome paprastai paskaitydami ką nors iš kokios pamaldžios knygos ir paskui apie tai pamąstome.

Antrasis Vatikano susirinkimas duoda mums kitą mąstymo temą. Jauniems žmonėms dekretas „Vienuomeninio bendravimo priemonės“ sako, kad jie „tesistengia matytis, girdėtis ir skaitytis dalykus geriau suprasti. Teaptaria juos su auklėtojais ir žinovais ir tesimoko teisingai spręsti“. Šiame pasakyme galima įžvelgti naują mąstymo programą. Mąstymo tema čia yra pirmiausia kasdieniniame gyvenime sutikti dalykai, būtent matyti ir girdėti, o tik po to eina skaitytos (Nukelta į 2 psl.)

Naujos knygos pirmu žvilgsniu

• Vytautas Bagdanavičius, **LAUMĖS: JŲ RELIGIJA IR KULTŪRA**. Chicago: Pedagoginis liuanistikos institutas ir Lituanistikos tyrimų ir studijų centras, 1982. 290 psl. Viršelio projektas Nijolės Mackevičienės. Kaina 20 dol. Gaunama iš Pedagoginio liuanistikos instituto, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

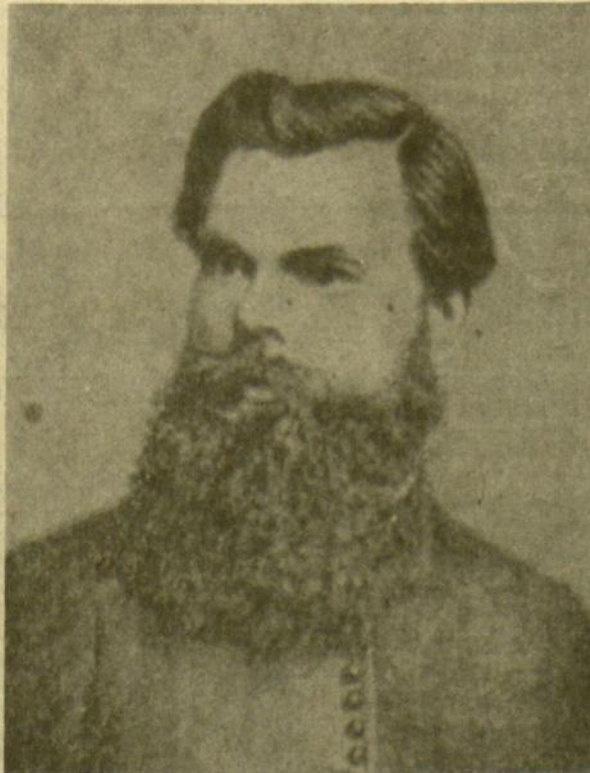
Tai išsami lietuviškųjų legendų apie laumes studija, tyrinėjanti šią tautosakinę medžiagą, kaip tam tikros akmens amžiaus kultūros liekaną.

Nors pasakojimai apie laumes iš mūsų pasiekia smarkiai pakitę nuo savo pirmųjų formų, vis dėlto juose yra apšviesti bendrų bruožų, liudijanti giliai senovės siekiančią, tvirtai išvystytą tradiciją. Pavyzdžiui, lietuvių tautosakoje laumės būdinga skalbti, velėti, verpti, austi, rūpintis laukuose paliktais kūdikiais, apkeisti naujagimius. Kaip išaiškinti liaudies tikėjimo į laumes susiformavimą? Kadangi laumės vaizduojamos žmogiškom būtybėmis, nors ir skirtingos žmonių rūšies (pvz. jos dirba kitaip negu žmonės, jos bijo ugnies, jos nepažįsta mažų vaikų verkimo), autorius teigimu, pasakojimuose apie laumes galima atsekti dviejų skirtingų kultūrų akistatą, senovę. Viena iš jų bus pasakojimus apie laumes sukūrusi, o kita tuos pasakojimus įteigusi.

Tad ir šiame darbe autoriui rūpi du klausimai: kaip viena visuomenė sau aiškino laumes ir kaip pirmoji kultūra buvo ją paveikusi, sudarydama pagrindą toms jos pažitoms į laumes? Juos svarstant, pirmasis uždavinys, padiktuos etnologinių studijų metodikos, yra tiksliai nustatyti priežastingumo ryšį šių kultūrų sandūroje. Gausią tautosakinę medžiagą apie laumes, pradėtą Lietuvoje rinkti jau nuo 19 šimtmečio vidurio, reikia atitinkamai suklasifikuoti, kad ji leistųsi būti

studijuojama autoriaus nusibrėžta linkme. Naudojamasi Jono Basanavičiaus, Vinco Krėvės-Mickevičiaus ir Jono Balio surinkta tautosakine medžiaga, liečiančia laumes. Autorius ją suskirsto į trejetą kategorijų: 1. pasakojimai apie laumes, aiškinantini kaip nekasdienių gyvenimo reiškių interpretacija, pvz. košmaro, nenormalaus kūdikio gimimo, 2. tokie pasakojimai, iš kurių galima spręsti, kad juose laumės reprezentuoja tam tikras moralines ir religines sąvokas bei vertybes, pvz. žmogaus likimo žinojimą, kūdikių globą, aukskų dovanojimą, dieviškumo žymę, moteriškumą — jų esminę savybę, 3. pasakojimai, išryškinantys laumių žmogiškumą ir rodantys pasikeitusią žmonių laikyseną ryšium su jomis, pvz. ankstesnis laumių privengimas ir joms rodomas nuolankumas užleidžia vietą agresyvumui prieš jas — bernas primuša jam nenorinčią padėti laumę. Pasiremdamas duomenimis apie laumių gyvenimo būdą, autorius siekia nustatyti, kuriam žmonijos kultūros istorijos tarpsniui jos priklauso. Jo išvada — laumes įkvėpusi kultūra bus kilusi ne anksčiau, kaip akmens amžiuje.

Laumių religijos atstatymas taip pat padeda išskirti priešistorinį laikotarpį, kuriame ji turėjo kilti. Autorius kreipia dėmesį, kokių religinių pažiūrų pasakojimuose apie laumes nerandama, pvz. visagalinčio, asmeninio dievo sampratos. Juose veikia Likimas, neasmeniškas žmogiško gyvenimo apribojimas. Pati laumė yra antgamtinė būtybė, gyvenanti vandenyje, ir todėl ankstesnė už daugelį kitų antgamtinių būtybių, pažįstamų religijų istorijai. Nors laumė gyvena vandenyje, ji yra žmogiškos prigimties, visada pasirodusi žmonėms padėti. Iš kitos pusės, ji yra ir transcendentinė būtybė, nes ji yra visžinanti (ji žino, ar kūdikis palaukė užmirštas, ar tyčia paliktas; žino, kur gimsta kūdikis), ji yra gera (ir todėl galinti

Andrius Vištelis (1837-1912)

Andrius Vištelis

REGĖJIMAS
(Fragmentas)

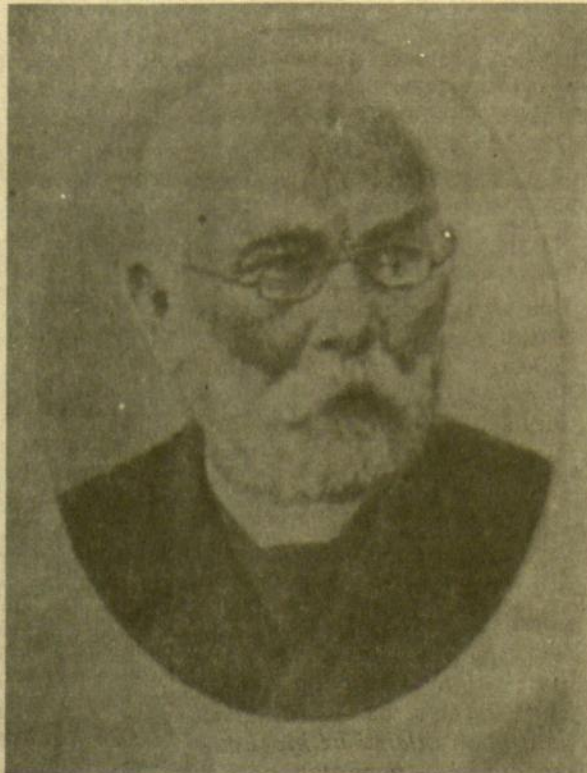
*Op! Op! Kas ten? Nemunėli,
Ar tu mane šauki?..
Ar tik tyk vandenėli
Pliuskindams sau plauki?*

*Ar tu mano dvasios girdi
Graudulingą raudą
Ir jauti, kaip skaudžiai širdį
Krūtinėj man skauda*

*Iš didžiausio nuliūdimo
Ir kančių daugybės,
Dėl tėviškės sunykimo
Garbės ir didybės?*

*Aš girdėjau dvasioj — tavo
Bylos slapti žodžiai
Viduj vilnių susiūbavo
Graudžiai ir nuobodžiai.*

*Ar gal liūdni balsai traukia
Dvasių prakų mūsų
Užmirštų, — ar dievai šaukia
Lietuvos ir Prūsų?..*

Stanislovas Dagilis (1843-1915)

Stanislovas Dagilis

LIETUVOS MERGYTĖS
(Fragmentas)

*Patogios mielos
Lietuvos mergytės,
Tarytum ponų
Turtingų dukrytės,
Tarytum vargo
Sunkaus neregėjo,
Tik vis seklyčioj
Ant šilkų sėdėjo.*

*Akytės skaisčios
Kaip žvaigždės šviečia,
Baltų veidelių
Saulėlė neličia;
Galvutę puošia
Kasos gintarinės,
Margi karoliai
Mirga ant krūtinės.*

*Žiedai sidabro
Ant baltų rankyčių,
Rūtų kvietkeliai
Ant glaudžių galvyčių,
Suknelės dailios,
Graziai pataišytos,
Pačių išaustos,
Visaip išrašytos.*

teisti žmonės), ji dalina dovanas be ribų.

Kokia pažiūra į žmogų apskritai atskleidžia laumių religijos sistemoje? Žmogaus gyvybė yra aukštai vertinama — pvz. naujagimius, ar jie sveiki, ar luoš, reikia pasilaikyti ir prižiūrėti. Savo santykiuose su antgamtinėmis būtybėmis, žmogus yra apribotas — jis pats į laumių sritį negali patekti ir neturi pažeisti nakties šventumo, nes naktis priklauso laumėms. Iš kitos pusės, žmogus noriai ir laisvai naudoja laumių paslaugom ir priima jų dovanas.

Trumpoje santraukoje neįmanoma atskleisti visą šio darbo plotį ir gylį, nes autorius užgriebia labai daug ir labai įvairių klausimų — reikšmingų ir religijų istorijos ir tautosakos ir apilamai kultūros studijose. Bet ši knyga domiai ir vaizdingai atlygina ir kiekvieno eilinio skaitytojo dėmesį — nes kaip galima nesidomėti laumėmis? Nedaug žmonių pajęgs atsispirti tam fantastiškam, paslaptingam, teisingam ir

guodžiančiam pasauliui, kuriame jos gyvena. O kun. Vytautas Bagdanavičius skaitytoją į jį įveda moksliniu rimtumu ir gilia religine įžvalga, parodydamas, kad jis nėra visiškai atsietas nuo dienos šviesos istorinio žmogaus pasaulio.

Santykių teologija

(Atkelta iš 1 psl.)

knygos. Šį svorio centro pasislinkimą nereikia praleisti iš akių. Mąstymo svorio centras yra mąstancio aktualus gyvenimas, kurį reikia geriau suprasti ir teisingai spręsti. Šalia to, šis mąstymas atliekamas ne uždara, bet pokalbyje su žinovais.

Dalykų pažinimas ir teisingas sprendimas apie juos reiškia ne vien teorinį pažinimą, bet konkrečią situaciją, kurioje mąstantis gyvena. O žmogus turi savo gyvenamąją situaciją žinoti visą. Tas pats dekretas sako, kad žmogui "turinio atžvilgiu informavimas visuomet turi atitikti tikrovę ir, kiek teisingumas ir meilė leidžia, būti pilnas".

Apie galimai geriau pažintą savo gyvenamąją tikrovę žmogus turi mokytis teisingai spręsti. Ir tas sprendimas turi būti daromas pagal atskiro žmogaus pasirinkimą. Į pasirinkimo galios ugdymą dekretas žiūri kaip į asmeninį užsiėmimą. Jis sako: "Pirmiausia jie privalo rinktis, kas yra doriškai, moksliskai ir meniškai vertinga ir vengti kas būtų dvasinės žalos priežastis arba proga jiems patiems, arba blogas pavyzdys" kitiems. Sprendimas ir pasirinkimas, į kurį žmogų skatina šis dekretas, apima visas modernaus gyvenimo sritis. Jis skatina krikščionis į pilnų žmones, pradedant visuomeninio Bažnyčios mokslo supratimu, pereinant į vaidybos meną ir dramos ugdymą iki filmo, literatūros, radijo, televizijos ir kitų gyvenimo šakų kritikas.

Šis dekretas skatina į mūsų mąstymą grąžinti džiaugsmą, kuris yra išnykęs iš daugelio mūsų mąstymų. Mūsų mąstymai daugely atvejų yra pasilikę tik doriniai priekaištavimai. Žmonės "reikia skaitybos ir programų, teikiančių dorą džiaugsmą ir keliančių dvasią".

Religijam žmogui nėra reikalo būti užsimerkusiam prieš gyvenimo blogybę. Perdėtas gėdingumas neturi sukludyti krikščioniui mąstyti pilną gyvenimą. "Dorinio blogio nupasakojimas arba pavaizdavimas panaudojant visuomeninio bendravimo priemones gali padėti geriau pažinti ir atskleisti žmogų, parodyti ir iškelti gerio kilumą, pasiekiant didesnio dramatiško poveikio". Negana to, dekretas skatina dramatinio meno atgaivinimą visuomenėje. Jis sako: "tebūnie rūpinamasi, kad garsus ir senas sce-

nos menas... prisidėtų prie žiūrovų kultūrinimo ir dorinimo".

Kai visa tai apžvelgiame, galime tikėtis, kad krikščionio mąstymas pradeda išeiti iš vėnišumo ir darosi visuomeninis ir asmeninis pokalbis arba dialogas.

Per praėjusius 400 metų katalikų Bažnyčia išugdė įvairiai išsišakojusį individualų dvasingumą. Šis dvasingumas reiškėsi ne tik mąstyme ir mistiniame išgyvenime, bet ir apaštalavime. Kai mes norėjome įtikinti žmogų Dievo buvimu, mes kvietėme jį į jo sveiką galvosena, pripažįstančią priežastingumo dėsnį ir tokiu būdu jį skatinome savo paties dvasiniu pajėgumu rasti Dievą. Kiek tai mums sekėsi, kitas klausimas. Sunku yra Kūrėjo gerumą pažinti iš sumišusių pasaulio apraiškų, be apreiškimo pagalbos. Dievas apreiškimo pats liudija žmonijai save, o mes tą liudijimą perteikiame vieni kitiems. Bet kas yra liudijimas, jei ne santykiavimas? Ir santykiavimo išryškinimu Antrasis Vatikano susirinkimas galbūt krikščionijai reikšmingiau pasitarnauja, negu pirmu žingsniu atrodė. Juk liudijimas be gilesnio santykiavimo vertinimo yra tarsi medis be šaknų. Antrasis Vatikano susirinkimas, atkreipdamas dėmesį į santykiavimo realybę, siūlo mums naują priėjimą prie pagrindinio krikščionijos šaltinio — dieviškojo apreiškimo. Juk apreiškimas yra taip pat santykiavimas; santykiavimas tarp Dievo ir žmonių. Ir apreiškimo priėmimui pirmoji sąlyga yra ne kas kita, kaip pilnai suvokta santykiavimo filosofija, kaip tokia žmogiška realybė, kurioje žmonės gali įvairiais atžvilgiais asmeniškai bendrauti ne tik su žmogiškais asmenimis, bet ir su Dievu.

Ta proga aiškėja ir Bažnyčios organizuotumo prasmė. Organizacija krikščionybę lydi nuo pat pradžios įvairiuose jos atšakojuimuose. Jos prasmė yra ne tiek ta, kad mes būtume vieni kitų valdomi, kiek ta, kad mes vienas su kitais santykiuotume. Tam yra nadingas ir valdymas.

Santykiavimo realybės ugdymas bus reikalingas naujos mistikos ir naujos asketikos — visuomeninės mistikos ir visuomeninės asketikos, kuri ne vienu atžvilgiu galės pasidaryti nepanašį į uždara mistiką ir uždara asketiką. Socializmas ir net komunizmas jau siūlo mums keletą prielaidų naujai bendruomeninei mistikai ir asketikai.

Alfonsas Nyka-Niliūnas (g. 1920) Nuotr. V. Maželio.

Alfonsas Nyka-Niliūnas

VĖJAS

*Kaip renesanso Dievas, mėlyno aksomo mantija,
Ritmingai papuošta prastais žiedeliais geltonais,
Su palydovais ir juodais, kaip jo plaukai, varnais
Erdvė kilnus pavasario benamis vėjas skrenda,
Uždegdamas mažytes mėlynas liepsnas pakrantėse,
Atimdamas namus švilpynės tonais, liūdesio pilnais,
Jis pasirodo nesuvaldomas ties miestais ir kalnais
Ir kaip karalius žengia priemiesčio vaikų benamių šventėse.
Jo milžiniškos akys veržias iš kaktos ir liejasi į erdvę,
Su paukščiais maišosi jo padriki plaukai juodi;
Jam pasiduoda be kovos aistringa žemė išdidi
Ir, lyg mergaitė netikėtai pabučiuota, sverdi.
O aš, užmiršęs viską šioje žemėje, net savo vardą,
Pavasario laukais išsinešu Tave širdy.*

Judita Vaičiūnaitė (g. 1937)

Judita Vaičiūnaitė

SUKILIMAS

(Iš triptiko Laurynui Stuokai-Gucevičiui)

Isiliepsnojo metraščiai.

Pakartas vyskupas Masalskis.

Pakartas etmonas.

Ir Varšuvoj ir Vilniuj — maištas.

Melskis...

Nebesizemink!

*Žemę sužeistas apglėb (jutai jos stoką,
baudžiauninkų sėnau)*

*Vilniečių gvardiją rikiuoki, Stupka,
iš auditorijų ir cechų...*

Trupa nuo karnizų rožės.

Žibintų sandėliai tušti.

Svarstyklės svyra.

Brėžias rotušės.

Ir prašosi sutramdoma erdvė.

Iš tolo — kruvinos ir aiškios

*kaip tavo salių židiniai
liepsnoja sukilimų aikštės.*

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

programa bus ypatinga dar ir tuo, kad ją atliks, išskyrus tik moderatorių, jaunoji ir jauniausioji išeivijos karta. Todėl ir publikoje norėtūsi matyti daugiau mokyklinio ir studijinio jaunimo. Švietimo institucijų vadovai savom auditorijom galėtų tai priminti.

Šios dienos kultūrinis priedas, pateikdamas veidus ir kūrybos ištraukas tų poetų, kurių dvasia kalbės į mus šių metų Poezijos dienos, kviečia visus žmogelius ir svečius atvykti tuos du vakarus į Jaunimo centro kavinę ir susitikti su gyvuju mūsų poezijos žodžiu.

k. brd.

Ksaveras Sakalauskas-Vanagėlis (1863-1938)

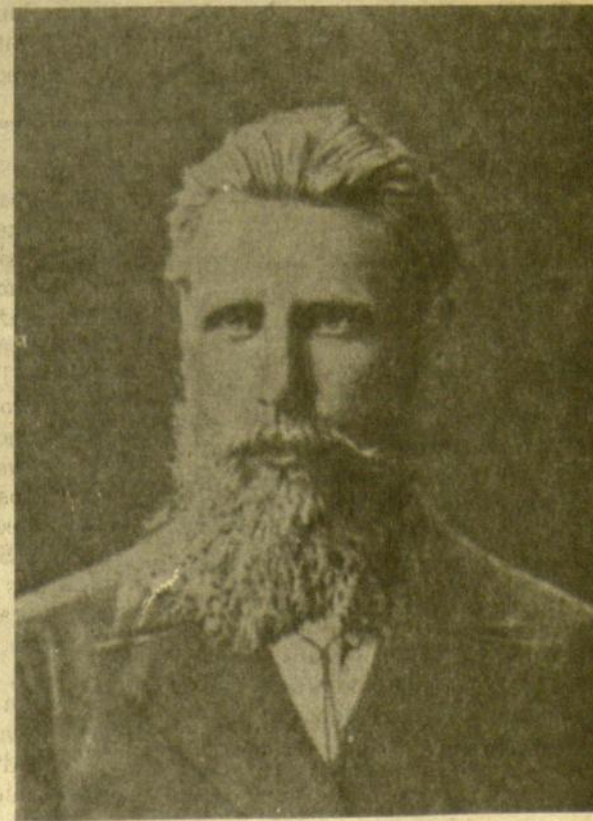
Ksaveras Sakalauskas Vanagėlis

MYLIMAJAI

*Aš bijau pasakyti, kaip tave aš myliu,
Aš bijau prisitarti ir išreikšti negaliu,
Nes vėjelis išgirs, laimės man pavydės
Ir pasauliui garsins jausmus mano širdies.*

*Aš bijau pasakyti, kaip tave aš myliu,
Aš bijau prisitarti ir išreikšti negaliu,
Nes aukštybėj dangaus, rodos, žvaigždės pajuos
Ir tamsioji naktis ilgus amžius skrajos!..*

*Aš bijau pasakyti, kaip tave aš myliu,
Aš bijau prisitarti ir išreikšti negaliu,
Nes jautrioji širdis man krūtinėj sustos,
Truks pusiau iš kančių ir tos laimės didžios!*

Petras Arminas-Trupinėlis (1857-1885)

Petras Arminas-Trupinėlis

ARKLIAI

*Arkliai vieną šaltą dieną
Sunkiai vežė namon sieną;
Tada viens kalbėti ima:
"Reik į balą verst vežimą".*

*Kaip tik tarė,
Taip padarė.*

*Bet kas iš to jiems išėjo!
Slapią sieną vilkt reikėjo,
O pakol šienis neišdžiūvo
Suvis nėdė jie jie buvo.*

*Kas nedarba, mielas vaiki,
Tam nė duonos duot nereikia.*

Romantiškos pastabos vienos parodos proga

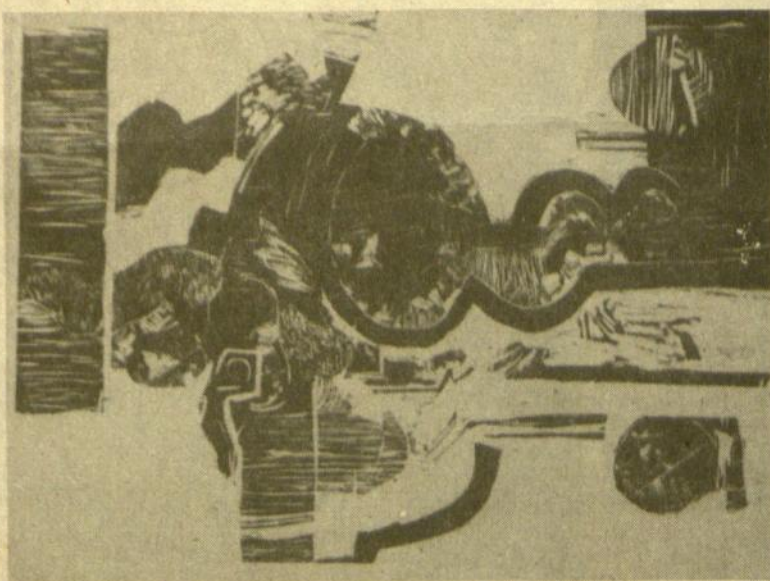
Keisti buvo anie laikai, kuriais meno parodos tęsdavosi ištisas dvi savaites. Būdami visai nekompiuterizuoti ir daug menčiau motorizuoti, į jas visgi atvykdavom ir pirmą ir antrą, o kartais dar ir trečią savaitgalį. Visuomet rasdavosi keistuolių, kurie net ir savaitės viduryje užsukdavo pasižvalgyti. Bet štai 1959 m. iš New Yorko didmiesčio į Detroitą nužęs Viesulas atskleidė sprausminės eros parodų galimybę, ir meno mylėtojų orientacija pradėjo keistis. Dabar jie per trejetą šeštadienio vakaro valandų spėja pasiklausyti prakalbų, pasišnekučiuoti, išgerti kavos, nebologai užkasti ir, be to, dar žvilgtelti į paveikslus. Nepaslankiesiems lieka dar trejetas sekmadienio viančių, bet jie jau turi tenkintis kava be užkandžių. Rodos, tik sostine besivadinančio, o iš tiesų atsilikusio Chicago, vis teberengiamos dvi savaitės trunkančios parodos. Bet jie ten vistiek nesugeba suruošti tokių nepamirštamų pabaigtuvių, kaip pas mus Clevelande, sakykim, po grandiozinio koncerto, specialiai rafinuotiems skoniams — ir ryšium su tuo visi ligšioliniai išeivijos koncertai automatiškai nusmunka į apgailėtina mėgėjišką lygį, o mes nuodėmingai pavydim išrinktiesiems ir pasmaguriaujame tik beskaitydami žavingus pasidžiaugimus pabaigtuviniams malonumais ir vis dėlto stebimės beveik pasaulinio žvaigždės suprusti neįmanomu netaktu, kai jis, lietuvaiteš besizavys, vienos jų paprašytas visgi atsaisko pakritikuoti koncertą, kuriame paties dalyvauta (žr. *Dirva*, 1983. III. 17, "Po koncerto...").

Ne taip labai seniai, o tik prieš tris dešimtis metų, studentų suvažiavimo proga, Clevelande surganizuotoji meno studentų dailės darbų paroda buvo vėliau perkelta į kai kuriuos kitus miestus. Piktakai tuomet barėsi Adomas Varėnas. Kaip, girdi, gali studentai šavo darbus rodyti viešai, už mokyklos ribų? Niekur negirdėtas dalykas!...

Toje jaunųjų nusikaltėlių parodoje dalyvavo ir studentė Nijolė Vedegytė, vėliau tapusi Palubinskienė. Reikia manyti, kad tą savo jaunatvišką nusikaltimą ji bus jau pagaliau atpirkusi. Šių metų kovo 26 — 27 d. d. Korpi Giedros Clevelande dailiai surengtos jos darbų parodos kataloge pažymėta, kad ji dalyvavusi daugiau nei šimtinėje įvairių grupinių ir turėjusi dešimtį savo asmeninių parodų. Šioje, vienuoliktajoj, eksponuoti 43 darbai. Iš jų, rodos, tik keletas anksčiau matyta.

Pagrindinė Palubinskienės studijų aritis buvo tapyba, kurios iš pradžių daugiau nekaip grafikos matydavome parodose. Bet jau prieš daugelį metų ji apsiribojo grafika. Pradėjusi lino ir medžio raizininiais, dabar ji bene labiausiai pamėgusi nelengvai apvaldomą oforto techniką. Neskaitant mišrios technikos darbų, šioje parodoje buvo eksponuota 16 tikrų ofortų, kurių septynetas gana didelio formato.

Pirmuoju katalogo numeriu pažymėtosios "Karuselės" (buvo ir antra "Karuselė", pažymėta vienuoliktuoju) sukomponavimas bū-

Nijolė Palubinskienė

Atspindžiai (lino raiziny).

Nijolė Palubinskienė

Jūros pakrantė (lino raiziny).

dingas ir kitoms Palubinskienės figūriniams kompozicijoms: kompaktiška, masyvi grupė pirmajame plane ir kiek atokiau — nedidelė vaiko figūra ant karuselės arklio. Už jų — be ryškesnių detalių fonas. Įvairūs formų, šviesos bei dydžių kontrastai pabrėžia monumentalumą pirmosios grupės, kurią sudaro tik dalis vyriškos figūros su ant pečių nešamu labai prisiglaudusiu vaiku. Pastebėję pavadinimą, kai kurie žiūrovai gali čia pasigesti karuselės, bet — kas žino — paveiksle matomoms figūroms jos gal jau per daug; turbūt ne karnavališkos linksmybės joms rūpi. Lakoniškai, apibendrintai išspresta ir minkštai, gražiai techniškai atlikta grupė gana niūri. Neblogas akstinas čia pateiktas išjudinti vaizduotės tų žiūrovų, kurie linkę susikurti įvairias istorijas ar dailės darbuose įieškoti nemirtingų idėjų. (Pastebėtina, kad patys stropieji dažniausiai persitengia ir nieko nebelaimi — jų dėmesys palieka paveikslus ir telkiasi prie įvairių žodinių priedų, įskaitant paveikslų pavadinimus ir savas svajones — o žodžiai neretai būna apgaulingi).

Kai figūrinėse Palubinskienės kompozicijose aiškiai vyrauja pirmo plano motyvai, o visa kita sudaro tik daugiau ar mažiau kontrastuojantį foną, tai jos peizažinių ofortų ir piešinių savotiškas fonas matomas pirmame plane, ir mūsų dėmesys skverbiasi pro plokštumą, neryškiomis formų

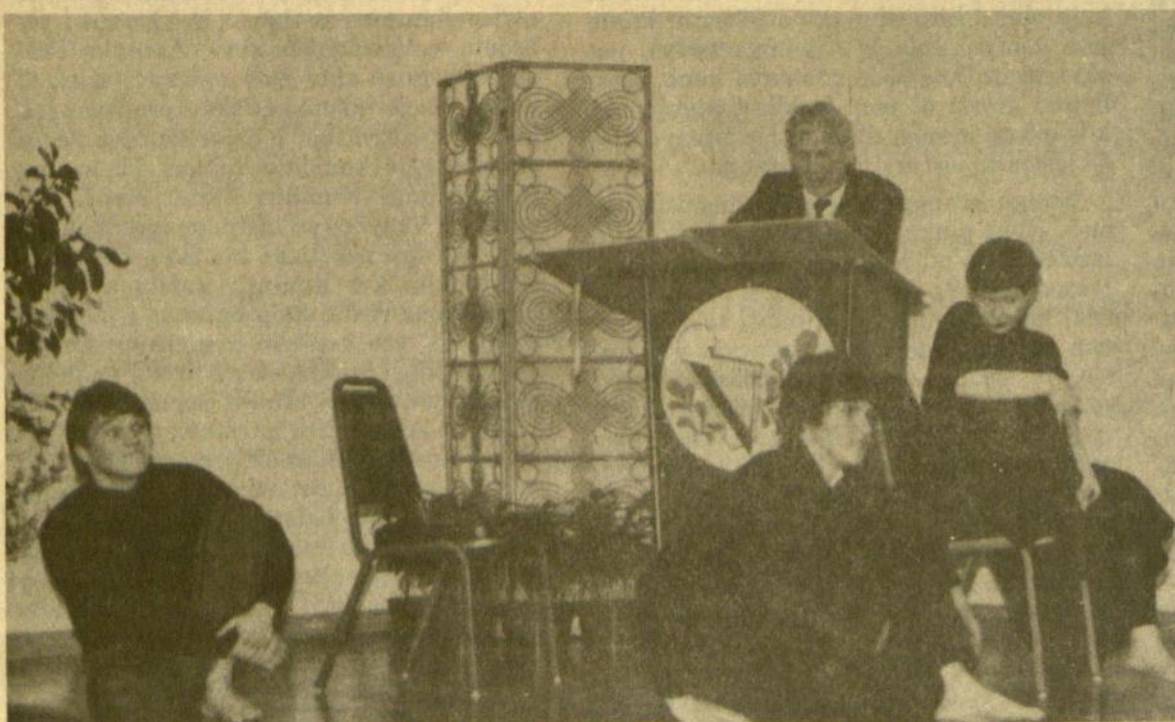
užuominom vos pajvairinta, tolyn, kur randa gyvybingumo ir dramatinio poveikio.

Parodoje buvo pora ir spalvotų ofortų, bet grafikoje spalvai tenka dažnokai pasitenkinti maždaug podukros Pelenės vaidmeniu, tai ir čia jos įnašas gana ribotas. Gal kiek daugiau ji pasirodė mišrios technikos peisažuose, tik šitie apskritai mažiau įdomūs negu ofortai, o taip pat ir lino raiziniai, kurie kataloge kažkodėl priskirti prie mišrios tech-

Aktorė Violeta Zilionytė ištraukia iš Algirdo Landsbergio „Penki stulpai turgaus aikštėje“ Vaidilos teatro dramos vakare Clevelande.

Nuotrauka Vlado Bacevičiaus.

Vaidilos teatro dramos vakare Clevelande šių metų balandžio mėn. 23 d. vaidinama ištrauka iš Algirdo Rukšeno „Posėdis pragare“: prie pulto Petras

Maželis, priekyje Danius Barzdukas, Vincas Staniškis ir Vilija Nasvytytė.

Nuotrauka Vlado Bacevičiaus.

nikos darbų. Man rodos, jie verti „autonomijos“.

Savotiška šios parodos naujovė buvo nemažo formato piešiniai. Kataloge psalmėm pažymėtąją grupę gal būtų tiksliau laikyti mišrios technikos kompozicijom — tapybiškų sprendimų čia nemažiau negu grafiškųjų, taupiai pavartota spalva, kaip ir peizažiniuose piešiniuose, gana paveiki; be to, žymu ir kolažo priemonių, o taip pat pasitaiko ir nevisai pavykusių detalių (pavyzdžiui, kai kurie paukščiai galėtų būti grafiškai ar tapybiškai gyvesni). Galbūt pačiai menininkei šitie darbai tėra apmatai būsimoms vientisos technikos kompozicijoms. Psalmių paskirtis nebeaiški. Jei tai iš tiesų šių paveikslų pavadinimai, tuomet trims darbams tenka tas pats, 103-sios psalmės pavadinimas. Jei į pavadinimus įeina ir kiekvienam darbui skirtoji vis kitokia citata, tai gal čia jau didoka ir gerokai neparankumo teikianti prabanga. O gal čia rak-tai į kažkokias galias prasmes, nebeišreiškiamas grafinėm, bei tapybinėm priemonėm? Ar, pagaliau, tik pokštas, žiūrovui užintriguoti savotiškai paini žodinė puošmena, pridurta prie idomių, bet ne taip labai imponantiškų darbų?

Kita piešinių grupė — Dainavos peisažai. Jie paprastesni, bet kartu spontaniškesni ir raiškesni už „psalmes“, o taip pat bent kai kurie nemažiau tapybiški negu grafiški. Dailininkė, lyg besiteisindama, paaiškino: dėl nenumatytų priežasčių labai pritrūkusi laiko ir negalėjusi pabaigti kai kurių savo ofortų — tekę gelbėtis mažiau darbo pareikalavusiais piešiniais. Tai turbūt teisybė, tik gal dar nevisai istorija. Man regis, ilgus metus migdytas natūra-

Dailininkė Nijolė-Vedegytė Palubinskienė.

Nuotrauka Vytauto Maželio.

lus Palubinskienės polinkis tapyti taip jau susidėjusių aplinkybių buvo netikėtai pažadintas, ir atliek visą, kas jam buvo leista, prieš vėl užnigdamas parodė grafiškai Palubinskienei liežuvį.

Piešiniai, kaip ir visa paroda, atsiprašymo nereikalingi. Tik apie katalogą jau kitokia kalba. Patekęs į rankas parodos nemažiosios žmogaus, jis būtų prasta reklama ir nemaloniai suklaidintų tokių, kurie mėgintų vien iš jo spręsti apie parodos eksponatus.

Jei dabar koks reiklus skaitytojas, prisiminęs kažkada kartu su

griausmingu šūktelėjimu pasipriešinti kultūriniam nuosmukiui pareikštą įpareigojimą rašant apie meno kūrybą pateikti ne savo įspūdžius, o kūrinių analizę, visai pagrįstai jos pasiges šiame rašinyje — mano pasiaiškinimas šitoks: iki šiol niekur nepastebėjau pavyzdžių, iš kurių galėčiau pasiimti ką padaryti.

Ir štai, vos vos nenusikaltau. Bet visgi prisiminiau: po parodos atidarymo patiekti pyragaičiai bei kiti gardumynai buvo tikriausiai labai skanūs.

Juozas Pivorius

Estradoje — Nelė ir Arvydas Paltinai

Programa: A. Vanagačio „Mamytė“, „Sintė mane močiutė“ (l.d.), B. Gorbulskio „Gimtinių aidai“, C. Čaplino „Mama daina“, A. Raudonikio „Nesugausit dainos“, B. Gorbulskio „Ten, kur svajonė“, K. Bouvens „Tavo žodžiai“, C. Trenet „Aš nenoriu rudens“, A. Raudonikio „Ruduo“, Jaroš „Būk mano saulė“, B. Gorbulskio „Tarp jau buvo, tarp jau bus“ ir „Vis tave menu“, Martini „Ave Maria“.

Po pertraukos: B. Gorbulskio „Saulėlydis tėviškoje“, A. Mutakis „Imk dainą, tėvyne“, Renard „Kad gyventų meilė“, A. Kopf „Būna dienų“, čigonų liaudies dainos „Grazinkit naktis, dainas ir meilę“ ir „Mano gitara“, Koldžer „Mandolina“, A. Raudonikio „Lauksiu tavo laiško“, A. Mutakis „Ciganela“, B. Gorbulskio „Meilė visur tik jauna“ ir Kolodžer „Prie seno vyno“.

Gegužės 8 d. „Margutis“ Chicago's Jaunimo centre suruošė estradinės muzikos popietę. Programoje: ne per seniausios iš Lietuvos į Vakarų Vokietiją išemigravę Nelė ir Arvydas Paltinai. Arvydas — Lietuvoje (o taip pat ir išeivijoje) pagarsėjusio Klaipėdos „Kopų balsų“ ansamblio vadovas, o Nelė — pagrindinė to vieneto solistė.

Aišku, tai ne pirmas estradinės muzikos koncertas Chicagoje. Vien tik „Margučio“ dėka pirmą kartą čionykščiams lietuviams yra koncertavę Violeta Rakauskaitė, Asta ir Andrius Salčiai, Vida Vaitkutė, gal dar keli šio žanro atstovai (jau nekalbant apie įvairių dydžių ir pajėgumo ansamblius). Vis dėlto, pasidarius po mūsų kultūrinio gyvenimo visumą, lietuviškos estradinės muzikos koncertų sąrašas ne per ilgiausias.

Prancūzai naudoja žodį „estrade“ apibūdinti formą, jungiančią dramą, muziką, choreografiją ir cirko elementus. Lietuvių „estrada“ apima siauresnį pramoginės muzikos (vokalinės ir instrumentinės) žanrą. Jo tradicija neilga. Nėra ko kalbėti apie Nepriklausomos Lietuvos laikus, kuomet Šabaniaskauskas, Dolskis, Versalis bei Metropolio restoranų orkestrai kultivavo to laiko madingus, užsienietiškus „šlagerius“, šokių ir ištraukas iš operėčių. Išeivijoje tą tradiciją daugmaž tęsė tokie, kaip Vanda Stankienė, „Neo-lituanai“, įvairūs šokių muzikos orkestrai bei vokaliniai kvartetai, oktetai.

Pokario Lietuva daug toliau nenuėjo. Kaip rašoma knygoje *Iš lietuvių muzikinės kultūros istorijos III* (Vilnius, 1967): „Lietuvių tarybinė estradinė muzika turėjo

išreikšti optimizmą, tikėjimą šviesia ateitimi, meilę tėvynei ir visiškai naujus žmonių tarpusavio santykius. Lietuvių tarybiniams kompozitoriams teko atsakingas uždavinys — sukurti naują, tarybinę estradinę muziką“ (Kažin, kuris lozungas geriau tikrų: „Suspartinti estradą!“ ar „Suestradinti partiją!“). Ten pat rašoma, kad tik nuo šeštojo dešimtmečio galima kalbėti apie „originaliąją“ Lietuvos kompozitorių kūrybą, kuri skirstoma į dvi kryptis — lyrinę dainą ir džiazą. Tačiau terminai, naudojami šiai „originaliajai“ kūrybai apibūdinti — diksilendas, svingas, blūzai ir „slow rock“ — išduoda šios kūrybos prototipus. Deja, mėgdžiodami Amerikos populiariąją muziką, Lietuvos estradininkai tepasisavino paviršutinius jos elementus. Pvz., Amerikos džiazą gyvastingumas, laisvumas, įdomios harmonijos ir improvizacinis momentas neatitapsindė Lietuvos estradoje. Vyrauja gana

vienodos, kupletinės formos, kurios per 20 metų mažai tepasikeitė. Prisiklausius Gorbulskio, Raudonikio, Noviko, Vaitkevičiaus, Tamošiūno, Racevičiaus, Makačino ir kt., nėra nė vieno, kurį galėtumėme pavadinti lietuviškos estradinės muzikos „klasiku“. (Na, nebent B. Gorbulskį, matuojant kiekybiškai.)

Tiesa, Paltinų koncerte lietuvių kompozitorių dainos tesudarė apie trečdalį repertuaro. Už tai jiems esame dėkingi, nors pasirinktieji Gorbulskis ir Raudonikis yra turbūt geriausi Lietuvos estrados šablono atstovai. Padėtį šiek tiek pagerino airiai, prancūzai, graikai, vengrai ir čigonų liaudis su keliais laipeniais įvairesnėmis, įdomesnėmis dainomis.

Jei koncerto repertuvas nebuvo iš įdomiausių, to negalima pasakyti apie jo pagrindinę atlieką, mecosoprano Nelę Paltiniene. Solistės pagrindinis „akcentas“ — laisva, šilta sceninė laisvė, palaipianiui kelianti gvarą nuotai-

ką, ištraukianti šypsena net ir iš skeptiškiausio žiūrovo. Jai į talką atėjo ir programos pranešėjas, rimtasis Petras Petrutis, maloniai nustebingęs visus savo sąmonei intarpais. Dainininkė drąsiai naudojo ne vien scenos erdvę, bet ir publikos užtvindytą salę. Žiūrovai visiškai įsijungė į sukurtą atmosferą, palydėdami solistę plojimais ir net balsais. Salėje entuziazmo „elektros“ netrūko. Galima įsivaizduoti, kad jei koncertas būtų vykęs kvatinės atmosferoje prie staliukų, žvakių šviesoje, efektas būtų dar geresnis.

N. Paltinienės tembras malonus, spalvingas. Estradai pritaikyto pastatymo balsas pilnas ir sodrus, kuomet išvengiama lėkštų, aštrių skambančių aukštesnių gaidų. (A. Vanagačio „Mamytė“ reikėjo transponuoti į solistės tinkamą registrą arba pasirinkti kitą Motinos dienos skaitą kūrinių.) Gerai apvaldytos dažnai pasireiškiančios amplifikuojamo balso problemos, kai mikrofonas laikomas per arti ar toli.

Aplamai solistė sėkmingiau atlieka gyvesnes dainas. Lyrinio tipo kūriniams stigo emocijų ir estradai būdingo intensyvumo.

Solistės palyda — dvejopa: magnetofono juoston įrašytas instrumentinis akompanimentas (keliais atvejais ir vokalinis) bei A. Paltino grojami vargonėliai, turintys įvairių elektroninių gaminamų ritminių efektų. Akompaniatorius kompetentingas, gerai jaučias dainos bei solistės vingius. Apie juostas to negalima teigti. Solistė saistoma to, kas iš anksto užrašyta; jai uždrausta laisvė naudotis momento nuotai-ka. (Be to, garso stiprinimas nustatytas žymiai per aukštai.) Ar nebūtų buvę įmanoma susitarti, kad ir su „Neo-lituanų“ orkestru gyvai palydai? Susidarytų proga pamatyti Arvydą Paltiną jam įprastoje ansamblio vadovo rolėje. Jeigu ir nukentėtų tikslumas ar aranžuotųjų įvairumas, tai atpirktų atlikimo spontaniškumas. Aišku, lengviau pasakyti, negu padaryti.

„Margučio“ svečiai dar koncertuos Toronte ir Detroito, o čikaigiešiams reikalaujant, atliks papildomą koncertą gegužės 29. Atrodo, kad ir mūsų rimtai publikai retkarčiais reikia atvangos bei pramogos. Tokią proga gabiai ir efektingai suteikė Nelė ir Arvydas Paltinai.

Emilija Sakadolskienė

Nelė ir Arvydas Paltinai po jų pramoginės muzikos koncerto, suruošto „Margučio“, šių metų gegužės mėn. 8 d. Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Petro Malėtos.